

**«Жетісай ауданының мамандандырылған «Дарын» мектеп-интернаты» коммуналдық мемлекеттік мекемесінде өткізілген
«Құқықтық сауаттылық — заман талабы», «Кәмелет жасына толмағандар арасында аутодеструктивті оқиғалардың, лудомания, булинг-кибербулинг, интернет алаяқтықтың, зорлық-зомбылықтың, жыныстық тиіспеушіліктің және дроппер болмау құқықбұзушылықтың алдын алу» жиынының**

Хаттамасы №

Жетісай қаласы

Өтілген мерзімі: 13.11.2025ж. сағ:11⁰⁰

Өтілген орны: сынып.

Қатысқандар: 9-10-11 сынып оқушылары.

1. «Жетісай ауданының мамандандырылған «Дарын» мектеп-интернаты» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің директоры К.Алиев
2. «Жетісай ауданының мамандандырылған «Дарын» мектеп-интернаты» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ДОЖЖО Ж. Тулеков
3. «Жетісай ауданының мамандандырылған «Дарын» мектеп-интернаты» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ДТІЖО Н.Нұрмағанбетов
4. Түркістан облысы полиция департаменті қоғамдық қауіпсіздік басқармасының аға инспекторы Б.К. Ташимов
5. Жетісай АПБ бастығы орынбасары полиция подполковнигі Қ.П. Кулмырзаев
6. Жетісай АПБ бастығы қоғамдық қауіпсіздік бастығының орынбасары полиция майоры М.Абибуллаев
7. Жетісай АПБ ЖПҚ КТЖ УПИ ЮПТ полиция капитаны Қ.Қ. Турмаханбетов
8. Жетісай қаласының ардагерлер ұйымының төрағасы М. Жумабаев
9. Әлеуметтік педагог Байбосынова Лаззат Абдіманапқызы
10. Педагог-психолог Рахимова Бибігүл Сапарқызы
11. Сынып жетекшілер мен тәрбиешілер

Күн тәртібінде:

1. Құқықтық сауаттылық «Заң және тәртіп» қағидаты негіздері туралы түсінік беру. Заң талаптары мен жауапкершілік түрлерін түсіндіру
2. Оқушылар арасында ұрлық, темекі тарту, ішімдік ішудің алдын алу
3. Буллинг деген не?
4. Лудомания – «Ойынқұмарлық» қазіргі қоғамның дерті
5. Дроппер деген кім?
6. «Нашақорлық – ғасыр дерті» түсіндіру
7. Сұрақ-жауап, пікірталас
8. Қорытынды

Бүгінгі қаралатын мәселе бойынша мектеп-интернаттың директоры К.Алиев сөз сөйлеп, Бала тәрбиесі- басты байлығың, кешіксең, көретінің —қайғы-мұң (Абай) - деп айтып кеткендей, «БІР ТҰТАС ТӘРБИЕ – АДАЛ АЗАМАТ», «Досболайк» жобасы негізінде – **Кәмелетке толмаған жасөспірімдер арасында құқықбұзушылық-тың алдын алу, «Буллингке жол жоқ!»** буллингінің және әлім жеттіктің алдын алу және тиімді әрекет ету үшін жағдай жасау бойынша атқарылатын іс-шаралармен таныстырып, белсенді қатысуға шақырды.

Жастар мен жасөспірімдер арасында аутодеструктивті оқиғалардың, лудомания, булинг-кибербулинг, интернет алаяқтықтың, зорлық-зомбылықтың, жыныстық

тиіспеушіліктің, маскүнемдік пен есірткінің, дроппер, құқықбұзушылықтың алдын алу мақсатында кездесу өткізіліп жатқанын айтты. Осы жиынға қатысып отырған мүшелерін таныстырып өтті.

12. Сөз кезегі баяндамашыларға берілді Түркістан облысы полиция департаменті қоғамдық қауіпсіздік басқармасының аға инспекторы Б.К. Ташимовқа, Жетісай АПБ бастығы орынбасары полиция подполковнигі Қ.П. Құлмырзаевқа, Жетісай АПБ бастығы қоғамдық қауіпсіздік бастығының орынбасары полиция майоры М.Абибуллаев және Жетісай АПБ ЖПҚ КТЖ УПИ ЮПТ полиция капитаны Қ.Қ. Турмаханбетовке берілді. Өз сөзінде - Болашақ жастардың қолында деп келеміз, сол себепті Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев балалардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауды басты назарға алды.

Бүгінгі таңда қоғамның алдында тұрған басты міндеттердің бірі - балалар мен жасөспірімдер арасындағы құқық бұзушылықтың алдын-алу, кәмелетке толмағандар арасындағы қылмыстың өсуіне жол бермеу. Бұл мәселе қазіргі таңда көкейтесті мәселелердің біріне айналып отырғанын атап кетті.

Осы сәтті пайдалана отырып, балалардың қауіпсіздіктерін қамтамасыз ету, кәмелетке толмағандар арасында құқық бұзушылықтың алдын алу, жолын кесу және болдырмау, олардың өмір қауіпсіздігі негіздері туралы полицияның қабылдап жатқан шаралары туралы қысқаша ақпаратқа тоқталып өтті.

2025 жылдың 9 ай көлемінде жасөспірімдерге қарсы жасалған қылмыстар 24-ден 28-ге немесе 16,7% пайызға өсіп, ал жасөспірімдермен жасалған қылмыстар 6-дан 13-ге өскенін айтты.

«Заң және тәртіп» қағидаты негізінде, тұрмыстық зорлық-зомбылық, вандализм, есірткі, лудомания, жасөспірімдермен орын алатын құқықбұзушылықтармен жол-көлік оқиғасына аса мән берілу керектігі айтылды.

Осы ретте, аталған құқықбұзушылықтарға жеке дара тоқталып кетті.

Буллинг деген не?

Буллинг – агрессия немесе күш көрсету арқылы адамның өзгені қорлауы, үстем екенін көрсетуі. Буллинг жасаушы мұны күшпен де, сөзбен кемсіту арқылы да жасайды әрі бұл әрекетін жиі қайталауы мүмкін. Қоғамда «буллинг мектеп оқушылары арасында ғана болады» деген түсінік қалыптасқан. Шын мәнінде, кез келген жастағы адам үйде, көшеде, жұмыста, оқу орнында, қысқасы, барлық жерде буллингпен ұшырасуы мүмкін. Буллинг деп көп жағдайда бір адамның бір адамды қорқытып-үркіткенін, қудалауын атайды.

Лудомания – «Ойынқұмарлық» қазіргі қоғамның дерті.

Қоғам дертіне айналған ойынға деген құмарлықты ғалымдар-лудомания дейді. Лудомания ойыны – жастармен ересектер арасындағы құмар ойындарға тәуелділік мәселелесі - қазіргі таңда өзекті болып отырғанына тоқталды.

Лудомания - ессіздік, ойынға құмарлық. Еліміздің түкпір - түкпірінде толып тұрған букмекерлік кеңселердің іші толған жастар. Ойынға құмар жастар қолдарындағы соңғы ақшасын тігіп, үлкен қаражат көтерем деп сенеді. Алайда, ұтылып қалған соң, еңселері түсіп, өзін қоғамнан алшақтатып жібереді. Алғаш қызығушылықпен бәс тігіп, кейін ойынға тәуелді болып қалған жастар қаншама?

Адамның қызығушылығын арттырып, құмарлыққа тез үйрететейінде осы кез. Сананды улап, құмар ойынға үйір қылып жіберетіні де сөзсіз. Ондай адамдар дер кезінде өз-өзін тоқтатпаса, біртіндеп бүкіл дүние-мүлкін, көлігін, тіпті басындағы баспанасын сатып, ақшасын құмар ойындарға салып жібереді. Таныстарынан, ағайындарынан қарызға ақша алып, оны қайтара алмай жүргендер қаншама? Одан әрі ұрлыққа баратындарда бар. Ең соңында тақырға отырып, кейбіреулері қылмыс жасап, түрмеге отыратынын айтып ктті.

Дроппер деген кім?

Дроппер немесе дроп бұл - алаяқтар ұрлаған ақшаны өзінің банк картасы арқылы өткізетін адам. Кейде карточкасын үшінші тұлғалар пайдаланғанын білмеген адам алаяқтық объектісіне айналуы мүмкін. Осылайша дроп өзін қылмыстық схемаға тартылғанын әр дайым түсіне бермейді, өйткені алаяқтар әдетте өз әрекеттерін «заңды бизнес» ретінде жасырады.

«Нашақорлық – ғасыр дерті», Нашақорлық – бүкіл қоғамның қасіреті, болашағымызға қауіп төндіріп тұрған індет.

Нашақорлық - есірткіні қолданудан туындаған ауру. Есірткі-бұл жүйке жүйесіне әсер ететін және адамның психикасын өзгертетін заттар туралы айтып кетті.

Есірткіге тәуелділік психикалық және физикалық болып бөлінеді. Есірткіні қолданудың алғашқы кезеңдерінде адам өте жағымды сезімдерді сезінеді және бұл процесті қайта-қайта қайталағысы келеді. Затты қабылдаудан үзіліс кезінде тәуелді адамның көңіл-күйі нашарлайды, ол тітіркенеді және есірткінің келесі дозасынан басқа ештеңе туралы ойлана алмайды.

Нашақор дозаны алудың кез-келген әдісін іздейді. Осы сәтте мінез-құлық нормаларын, заң нормаларын бұзу ол үшін ештеңе білдірмейді. Ұрлық, күрделі өтірік (нашақордың жақындары оған көбіне соңына дейін сенеді), барлық сүйіспеншілікті ұмытып кету: туыстарына, достарына, жақын адамына – бұл кез-келген тәуелділікке тән.

Сөздерін қорытындылап кетті. «Ел болам десең, бесігінді түзе» - деп дана қазақ халқы айтқандай, бүнгі жастар еліміздің болашағы. Болашағымыз ғұмырлы, салиқалы болуын қаласақ, жасөспірімдердің тәрбиесіне көңіл бөліп, қадағалауына атсалысуымыз қажет – деп аяқтады.

Сөз кезегі Жетісай қаласы ардагерлер төрағасы М.Жумабаев сөз алып, оқушыларға құқықтық сауаттылықтың маңызын түсіндіріп, құқық бұзушылықтың түрлері мен салдарына тоқталды. Ұрлықтың — қылмыс екенін, темекі мен ішімдікке әуестік — денсаулыққа зиян екенін нақты мысалдармен түсіндіріп өтті.

Мектеп-интернаттың әлеуметтік педагогы Байбосынова Лаззат апай жасөспірімдерге қатысты зорлық-зомбылықтың алдын алу мақсатында ақпараттар беріліп, жалпы отбасындағы құндылықтар бойынша түсіндірме жұмыстарын жүргізді. Тәрбиенің бастауы – отбасында. Ата-ана мен мұғалім — тәрбие мен білім берудің екі қанаты. Екеуі бір бағытта жұмыс жасайды, бала саналы, тәрбиелі, табысты азамат болып өсуі керек. Еліміз аман, жұрытмыз тыныш болсын! – деп сөзін аяқтады.

Сондай-ақ "Құқық бұзушылықтың алдын алу", «Нашақорлық», «Әлімжеттік немесе булинг», «Интернет алаяқтық, дроппер» тақырыптарында бейнеролик көрсетіліп, оқушылар өзара пікір алмасып, сұрақтарға жауаптар алынды.

Қорытынды: Іс-шара оқушыларға құқықтық білімнің маңызын ұғындыруға, жағымсыз әрекеттерден бойын аулақ ұстауға ықпал етті. Кәмелетке толмағандардың жауапкершілігі мен құқықтарын сақтау – әрбір оқушының міндеті екені түсіндірілді.

Директор:

К.Алиев

ДТІЖО:

Н.Нұрмағанбетов

Жетісай АПБ ЖПҚ КТЖ УПИ ЮПТ

полиция капитаны:

Қ.Қ. Турмаханбетов

Әлеуметтік педагог:

Л.Байбосынова

Педагог-психолог:

Б. Рахимова

